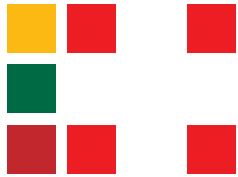

Naujienlaiškis apie Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programą Nr. 8

LIETUVOS IR ŠVEICARIJOS
BENDRADARBIAVIMO PROGRAMA

Žmonėms su negalia – kokybiškesnės paslaugos

Lietuvos valstybės politika žmonių su negalia atžvilgiu kritinė visose socialinio gyvenimo srityse – jie izoliuojami švietimo sistemoje, darbo rinkoje, jiems nėra užtikrinamas sveikatos paslaugų prieinamumas, nepritaikyta fizinė aplinka... Norėdama pagerinti esamą situaciją, Lietuvos žmonių su negalia sąjunga pusantrų metų vykdė žmogiškuosius gebėjimus ir materialinę bazę stiprinantį projektą, kad galėtų suteikti kokybiškesnes paslaugas ir pagalbą negalia turintiems žmonėms.

Viena didžiausių problemų, su kuria susiduria neįgalieji – aplinkos nepritaikymas, neprieinamumas: aukšti slenksčiai, pėsčiųjų perėjos su šaligatvių borteliais, daugiabučiai be liftų, nepritaikytos mokyklos bei viešosios įstaigos. Lietuvos žmonių su negalia sąjungos (LŽNS) prezidentės Rasos Kavaliauskaitės teigimu, tokie ir panašūs nepatogumai, kuriuos patiria išėję į lauką

Lietuvos žmonių su negalia sąjungos nuotr.

neįgalūs, neretai sulaukiama nuo buvimo viešumoje.

„Neįgaliais mus daro ne pati negalia, o supanti aplinka ir vis dar nepalankus visuomenės požiūris, – įsitikinusi R. Kavaliauskaitė. – Daugybė problemų glūdi

švietimo ir ugdymo sistemoje. Neįgalūs vaikai dėl nepatogios mokyklos infrastruktūros ir specialistų trūkumo dažniausiai turi pasirinkti mokymąsi namuose – tokiu būdu jie izoliuojami nuo bendraamžių. Neįgaliųjų artimieji susiduria

Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos finansavimas skirtas 5 paramos sritims:

perinatologinės ir neonatologinės sveikatos priežiūros gerinimas
27 ligoninės

energiją tausojančių technologijų diegimas ligoninėse, įskaitant šildymo ir vandens tiekimo, vėdinimo ir kondicionavimo sistemų modernizavimą
24 ligoninės

fundamentaliųjų mokslinių tyrimų plėtra
11 mokslinių projektų,
9 institucijų partnerystės projektai,
Stipendijų fondas

parama Lietuvos NVO iniciatyvoms, stiprinant bendruomenių organizacijas ir jų bendradarbiavimą su vietos savivaldos institucijomis
97 paprojektoriai

teisų sistemos modernizavimas
1 projektas

Lietuvos žmonių su negalia sąjungos nuotr.

su įvairių paslaugų trūkumu bendruomenėse, o dauguma vyresnio amžiaus žmonių, neturinčių šeimos ir negebančių savarankiškai gyventi, gyvena globos įstaigose, nutolusiuose nuo miestų ir rajonų centrų. Todėl visuomenė žmonių su negalia beveik nemato ir formuojasi labai stipri atskirtis. Integraciniai procesai vyksta, situacija palaipsniui keičiasi, bet ne taip greitai, kaip norėtųsi.“

LŽNS Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos lėšomis įgyvendino paprojektį „Lietuvos žmonių su negalia sąjungos žmogiškųjų gebėjimų ir materialinės bazės

stiprinimas, taikant progresyvias metodikas“, kurio tikslai – padidinti sąjungoje ir asocijuotuose organizacijose dirbančių specialistų profesionalumą, parengti naujus darbuotojus, patobulinti paslaugų teikimo ir lėšų paieškos procesus bei įdiegti naujas paslaugas. Pasak R. Kavaliauskaitės, didžioji projekto veiklų dalis buvo skirta žmonių, dirbančių su neįgaliaisiais, kompetencijų ugdymui, kad jie turėtų reikalingus gebėjimus konsultacijoms ir paslaugoms teikti.

Įsidarbinti padės kompetentingi neįgalieji
Neįgaliųjų įdarbinimas pradedamas nuo

profesinės reabilitacijos. Šiuo metu tokias paslaugas Lietuvoje teikia 13 centrų, o valstybė tam skiria itin daug lėšų. Tačiau, nors per metus profesinė reabilitacija suteikiama apie 500 neįgaliųjų, registruotųjų neįgaliųjų bedarbių skaičius siekia 10 tūkstančių.

„LŽNS vienija 19 nevyriausybinių organizacijų, dirbančių su neįgaliaisiais ir teikiančių jiems paslaugas regionuose, bei kelias viešąsias įstaigas. Viena iš paprojekčio užduočių buvo tinkamai parengti įdarbinimo konsultantus, kad jie sugebėtų padėti žmonėms su negalia integruotis į

darbo rinką. Apie įdarbinimo problemas galima šnekėti labai daug, tarkime, tam tikros negalios rūšys (pvz., psichikos, proto negalios) yra ypač stigmatizuojamos, todėl įsidarbinti tokiems žmonėms praktiškai neįmanoma“, – apgailestavo LŽNS vadovė.

Remiantis 2014 m. statistiniais duomenimis, iš 48 tūkst. dirbančių neįgaliųjų didžiausią dalį sudarė „lengvesnės“ negalios (45–55 proc. darbingumo) asmenys – 57,4 proc., o sunkiausių negalių (0–25 proc. darbingumo) turintys asmenys darbo rinkoje sudarė tik 1,9 proc. Žmonės su negalia dėl įvairių priežasčių sunkiai

integruojasi į darbo rinką: net 76 proc. darbdavių neturi jokių žinių apie neįgaliųjų gebėjimus ir netiki, kad jie sugebėtų darbą atlikti kokybiškai, kad jiems netrukdytų esami darbiniai ir socialiniai įgūdžiai.

Įgyvendinant 5 mokymo programas pagal paprojektį paruošta 30 neįgaliųjų žmonių – įdarbinimo konsultantų – grupė. Jie padeda neįgaliam asmeniui integruotis į darbo rinką: įvairiais darbo rinkos bei pasiūlos klausimais konsultuoja ne tik neįgalius asmenis, bet ir potencialius darbdavius, darbo kolektyvus. LŽNS vadovės teigimu, didžiausia ateities svajonė būtų įkurti įsidarbinimo pagalbos neįgaliesiems centrą.

„Excel“ lentelės pakeitė nauja duomenų bazė

Įgyvendinant paprojektį buvo sustiprinta ir LŽNS materialinė bazė – įsigijus būtiną techniką pagerėjo šio bei kitų projektų administravimo ir vykdymo kokybė. 16-oje Lietuvos miestų sustiprinta materialinė bazė – seni kompiuteriai LŽNS vienijamose organizacijose buvo pakeisti naujais ir įdiegta paslaugų gavėjų duomenų bazė.

„LŽNS asocijuoti nariai kasmet teikia paraiškas savivaldybės administracijoms, siekdami įgyvendinti socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems

bendruomenėse projektus, ir gauna lėšas, skirtas paslaugoms vykdyti bei neįgaliųjų užimtumui organizuoti. Didžiausia problema būdavo suskaičiuoti visus paslaugų gavėjus, paslaugų skaičių, parengti ataskaitas, todėl dauguma pasitelkdavo „Excel“ skaičiuoklę. Buvo ir tokių, kurie paslaugas skaičiuodavo pieštuku. Sukurta ir LŽNS padaliniams įdiegta socialinių paslaugų duomenų bazės programa labai reikalinga – tai stipriai palengvino darbą“, – džiaugėsi R. Kavaliauskaitė.

Anot sąjungos prezidentės, atnaujinta materialinė bazė leidžia inicijuoti maksimaliai neįgaliųjų poreikiams pritaikytų paslaugų radimąsi, siekti aukštesnės klientų aptarnavimo kokybės. Surinkti, susisteminti duomenys apibendrinami ir pateikti statistinėse lentelėse yra panaudojami teikiamų paslaugų kokybei gerinti, rengiant strategijas ar įgyvendinant programas.

„Organizacijos gebėjimams stiprinti skirtą projektą įvykdėme 100 proc., nauda yra labai didelė: įgijome daugiau žinių, kompetencijų, todėl dabar prie LŽNS prisijungę neįgalieji gali labiau mumis pasitikėti, – patikino R. Kavaliauskaitė. – Projekto veiklos sustiprino ne tik materialinę nevyriausybių organizacijų

Lietuvos žmonių su negalia sąjungos nuotr.

bazę, bet ir žmogiškuosius resursus. Organizacijų vadovai, specialistai įgijo naujų gebėjimų ir patirties atstovauti socialiai pažeidžiamos visuomenės grupės – neįgaliųjų – interesams, mažinant šių asmenų socialinę atskirtį, sudarant sąlygas gauti ir teikti informaciją, dalyvauti darbo rinkoje, sociokultūriniame gyvenime.“

Paprojektis „Lietuvos žmonių su negalia sąjungos žmogiškųjų gebėjimų ir materialinės bazės stiprinimas, taikant progresyvias metodikas“ 18 mėn. įgyvendintas 2013–2014 m. pagal Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos Nevyriausybinių organizacijų subsidijų schemą. Bendra paprojekčio vertė – 81 036 eurai.

2006.02.27

Europos Komisija ir Šveicarijos Konfederacija pasirašė Susitarimo memorandumą.

2007.12.20

Tarp Lietuvos Respublikos ir Šveicarijos Konfederacijos pasirašytas dvišalis Pagrindų susitarimas, kuriuo sukuriamas Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programa.

2017.06.14

Visos paramos sutartys pagal Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programą jau pasirašytos, lėšos skirtos Lietuvai pagal Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programą turi būti panaudotos iki 2017 m. birželio 14 d.

Atnaujintos medikų žinios ir komandinis darbas gelbsti gyvybes

Aurelijos Baniulaitienės nuotr. iš spaudos konferencijos

Metų pradžioje Lietuvos žiniasklaidoje nuskambėjo sėkmės istorija, kai 31 metų marijampolietė buvo išgelbėta nuo mirties prasidėjus stipriam pogimdyminiam kraujavimui. Dar ir dabar Marijampolės ligoninės medikai šią istoriją prisimena su džiaugsmu ir sako, kad sėkmė nebūtų buvusi garantuota, jei ne komandinis darbas ir puikiai koordinuoti viso personalo veiksmai.

Statistiškai 3–6 proc. gimdymų dėl įvairių priežasčių komplikuojasi gausiu kraujavimu, o tai vis dar viena dažniausių gimdyvių mirties priežasčių Lietuvoje. Esant tokiai situacijai ypač svarbi medikų reakcija, operatyvumas ir

koordinuoti veiksmai.

Jauna marijampolietė antrojo nėštumo metu jautėsi gerai, buvo sveika, niekuo nesiskundė. Gimdymas taip pat praėjo sklandžiai, gimė daugiau kaip 4 kg sveriantis sūnelis. Tačiau praėjus maždaug pusvalandžiui atsirado pirmieji smarkaus kraujavimo požymiai.

Kaip sakė Marijampolės ligoninės Akušerijos skyriaus vyresnioji slaugos administratorė Rūta Markelienė, „visi teoriškai žino, ką tokiais atvejais galima ir reikia daryti. Bet tokių atvejų, ačiū Dievui, nėra daug, tad praktinių įgūdžių juos suvaldant dažnai taikyti netenka. Tą kartą mums labai padėjo tai, kad 25 mūsų ligoninės medicinos specialistai, dirbantys su nėščiosiomis ir

gimdyvėmis, 2015 m. buvo kėlę kvalifikaciją moderniuose mokymuose. Jų įgytos žinios padėjo priimti teisingiausius sprendimus, dirbti itin darniai su iš Kauno atvykusiais kolegomis.“

Ne tik modernių mokymų, bet ir 70 naujų mokslo įrodymais grįstų metodikų, palengvinančių gydytojų darbą, parengimas buvo finansuotas Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos lėšomis. Pagal programą „Nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros gerinimas Lietuvoje“ tam iš viso skirta 1 822 289 eurai, iš jų specialistų parengtų bei su universitetais suderintų, unikalių metodikų rengimui atseikėta 437 398,63 eurų. Ši programa įgyvendinama 27 Lietuvos ligoninėse, teikiančiose akušerijos ir neonatologijos paslaugas. Pasak R. Markelienės, tai, kad naujos, mokslo metodais grįstos metodikos buvo pristatytos šalies ligoninėse, o medikai turėjo galimybę atnaujinti savo žinias bei sužinoti, kaip koordinuotai elgtis sunkiose situacijose, ir buvo Marijampolės ligoninėje įvykusio stebuklo priežastis.

„Mokymų būna daug ir įvairių, mes nuolat tobulinamės. Bet čia turbūt svarbiausia buvo tai, kad patys ryžtingai ėmėmės veiksmų gerai žinodami, ką turime daryti. Atvykus Kauno klinikų specialistams, jie galėjo nieko nelaukdami tuoj pat sklandžiai įsilieti į darbą. Nereikėjo aiškinti, ką darėme ir

kas vyksta, nes išmokę dirbti pagal tas pačias metodikas visi mąstėme bei elgėmės prognozuojamai ir vienodai“, – sako Akušerijos skyriaus vyresnioji slaugos administratorė.

Gimdyvės nebūtų pavykę išgelbėti be laiku pradėto kraujo perpilimo – buvo perpilta apie 21 litras kraujo ir jo komponentų. Tai maždaug trisdešimties donorų kraujas. Maža to, situaciją apsunkino reta pacientės kraujo grupė, tad reikiamo kraujo produktų skubiai gauta iš Nacionalinio kraujo centro.

„Kai pagalvoji, tai viskas svarbu – ir medicinos įranga, ir specialistų kompetencija, ir ryžtingi veiksmai. Bet šiuo atveju labiausiai išskirčiau komandinį darbą esant sunkiam atvejui bei galimybę koordinuoti savo veiksmus ir sprendimus su visais specialistais. Tikrai buvo jausmas, kad „visi į vieną dūdą pučiam“, – mokymų nauda džiaugėsi R. Markelienė.

Anot jos, gyvybės atėjimo į pasaulį principų medikai išmoksta ir jie nekinta, tačiau gyvybės stebuklas labai trapus, džiugu, kad galimybių jį išgelbėti modernėjant technologijoms bei vykdant išsamius tyrimus vis daugėja. Todėl „Šveicarijos Konfederacijos parama mokymams labai prisidėjo prie to, kad ir mažiausiai Lietuvoje gimtų sveiki, ir mamos jaustųsi gerai“, – reziumavo R. Markelienė.

Revoliucinės technologijos kūrėjas A. Ragauskas:

„Šveicarijoje atlikta klinikinė studija mums garantavo sėkmę“

Arminas Ragauskas naudoja ultragarso įrenginį (Europos patentų biuro nuotr.)

Europoje galvos smegenų traumas per metus patiria apie 2,5 mln. žmonių, o 75 tūkst. tokių atvejų baigiasi mirtimi. Vienas iš pagrindinių būdų išvengti nepataisomos nelaimės – laiku pastebėti padidėjusį galvospūdį. Tačiau dabartinis galvospūdžio matavimo metodas yra paremtas invazine procedūra – chirurgine jutiklių implantacija į žmogaus smegenis – ir gali būti taikomas tik kai kuriais atvejais. Būtent šią problemą spręsti ėmėsi Kauno technologijos universiteto mokslininkų grupė ir sukūrė naują

galvospūdžio matavimo technologiją.

„Vaizdžiai tariant, jei jums suskaudo galvą, vargu ar pageidautumėte, kad, norėdami išsiaiškinti sutrikimo priežastis, jums į smegenis implantuotų zondą. O mūsų išradimas leidžia galimo sutrikimo priežasčių ieškoti patikimu bei pacientui saugiu neinvaziniu būdu“, – sako Kauno technologijos universiteto profesorius Arminas Ragauskas, kurio vadovaujama mokslininkų komanda sukūrė ir bendradarbiaudama su šveicarų mokslininkais išbandė klinikinėje praktikoje

revoliucine technologija vadinamą neinvazinį galvospūdžio matuoklį.

Vykdydami Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos „Moksliniai tyrimai ir plėtra“ projektą „Įrodymais pagrįstų inovatyvių neinvazinių smegenų traumas bei neurologinių pacientų diagnostikos ir stebėsenos sprendinių moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ mokslininkai siekė įrodyti, kad Lietuvoje sukurta neurochirurginė įranga ir naudojama metodika yra pakankamai tiksli ir preciziška.

„Kai teikėme projektą finansinei paramai gauti, jau turėjome prototipą, kurį buvo būtina validuoti pagal įrodymais pagrįstos medicinos standartus ir metodologiją. Taigi Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos finansavimas buvo reikalingas tam, kad atliktume visas procedūras pagal aukščiausios klasės tyrimams keliamus reikalavimus ir standartus, kurie atvertų mūsų produktui kelią į viso pasaulio rinkas. – pasakoja profesorius. – Nepaisant išankstinio skepticizmo, mums pavyko rasti patikimus partnerius – Šveicarijos Aarau kantono Neurochirurgijos kliniką – ir atlikti tyrimus su pacientais. Valstybėje, turinčioje aukščiausius medicinos bei etikos standartus, tokios studijos griežtai audituojamos bei prižiūrimos ir būtent čia mums pavyko labai sėkmingai ir visiškai objektyviai atsakyti į klausimus, koks yra mūsų prietaisų tikslumas, preciziškumas, jautrumas, specifiskumas ir kiti medicinoje svarbūs parametrai.“

Kad įsitikintų sukurtų prietaisų tikslumu ir gaunamų rezultatų patikimumu, mokslininkai privalėjo dirbti su pacientais tuo pat metu naudodami jau egzistuojančias invazines galvospūdžio matavimo technologijas ir naujai sukurta neinvazines bei lyginti gaunamus rezultatus. Pasak A. Ragausko, įrodymais pagrįstos medicinos standartai reikalauja itin griežtai laikytis metodologinių tyrimo

Prietaisas kaukolės ertmės spaudimui ir kraujotakai matuoti (Europos patentų biuro nuotr.)

rėmų, kas vėliau garantuoja ne tik informacijos apie rezultatus publikavimą garsiausiuose pasaulio mokslo žurnaluose, bet ir atveria visas galimybes technologijos komercializavimui.

Lūkesčiai pasitvirtino su kaupu. Projektas, kuriam iš Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos bei Lietuvos biudžeto skirta daugiau nei 600 tūkst. eurų, buvo visapusiškai sėkmingas – technologijos patikimumą bylojantys rezultatai paviešinti prestižiniuose mokslo žurnaluose, sulaukė NASA tyrėjų dėmesio ir pelnė A. Ragauskui Europos išradėjo nominaciją.

„Būtent Šveicarijoje atliktos aukščiausio lygio klinikinės studijos rezultatai mums atveria

kelius į griežtų reguliavimų kupiną JAV rinką. Šiuo metu audituotos klinikinės studijos rezultatus teikiame JAV „Maisto ir vaistų administracijai“ (angl. *Food and Drugs Administration*), tam, kad gautume leidimą komerciniu pagrindu Amerikoje dirbti su pacientais. Europoje šią galimybę mes gavome jau 2014 m. Duryms mūsų išradimui buvo atvertos greitai ir noriai, o štai dabar siekiame įsilieti į JAV rinką ir Šveicarijoje atlikta studija tam labai padeda“, – apie neinvazinio galvospūdžio matuoklio kelią į rinką pasakoja profesorius.

„Prietaisai, sukurti A. Ragausko ir jo komandos, leidžia be invazijos į smegenis matuoti galvospūdį, kas iki šiol nebuvo įmanoma. Tai gydytojams suteikia galimybę laiku pradėti gydymą, galintį išgelbėti

paciento gyvybę, – pristatydamas Europos išradėjo apdovanojimų nominantus yra sakęs Europos patentų biuro prezidentas Benoit Battistelli. – Šie prietaisai, kurių veikimo principas paremtas Doplerio efektu, yra puikus pavyzdys, kaip fundamentalus fizikinis reiškinys pasitelkiamas sukurti pažangią, patentuotą technologiją.“

Prasidėjęs itin sėkmingas bendradarbiavimas su Šveicarijos mokslininkais tęsiamas ir toliau. „Partneriai iš Šveicarijos jau sugeneravo gausybę idėjų naujiems bendriems projektams, kurie padėtų spręsti rimtas, avangardines medicinos problemas. Pavyzdžiui, viena ryškėjančių potencialių naujosios technologijos taikymo krypčių – glaukomos diagnostika ir gydymas. Tyrimai pradėti, rezultatai tikrai džiugina, tad

plėtosime šią tyrimų sritį Šveicarijoje su kita pacientų grupe“, – ateities planais dalijosi pasaulyje pripažintas mokslininkas.

Jūratė Vlaščenkienė

Tarptautinės finansinės paramos koordinavimo skyriaus vedėjo pavaduotoja

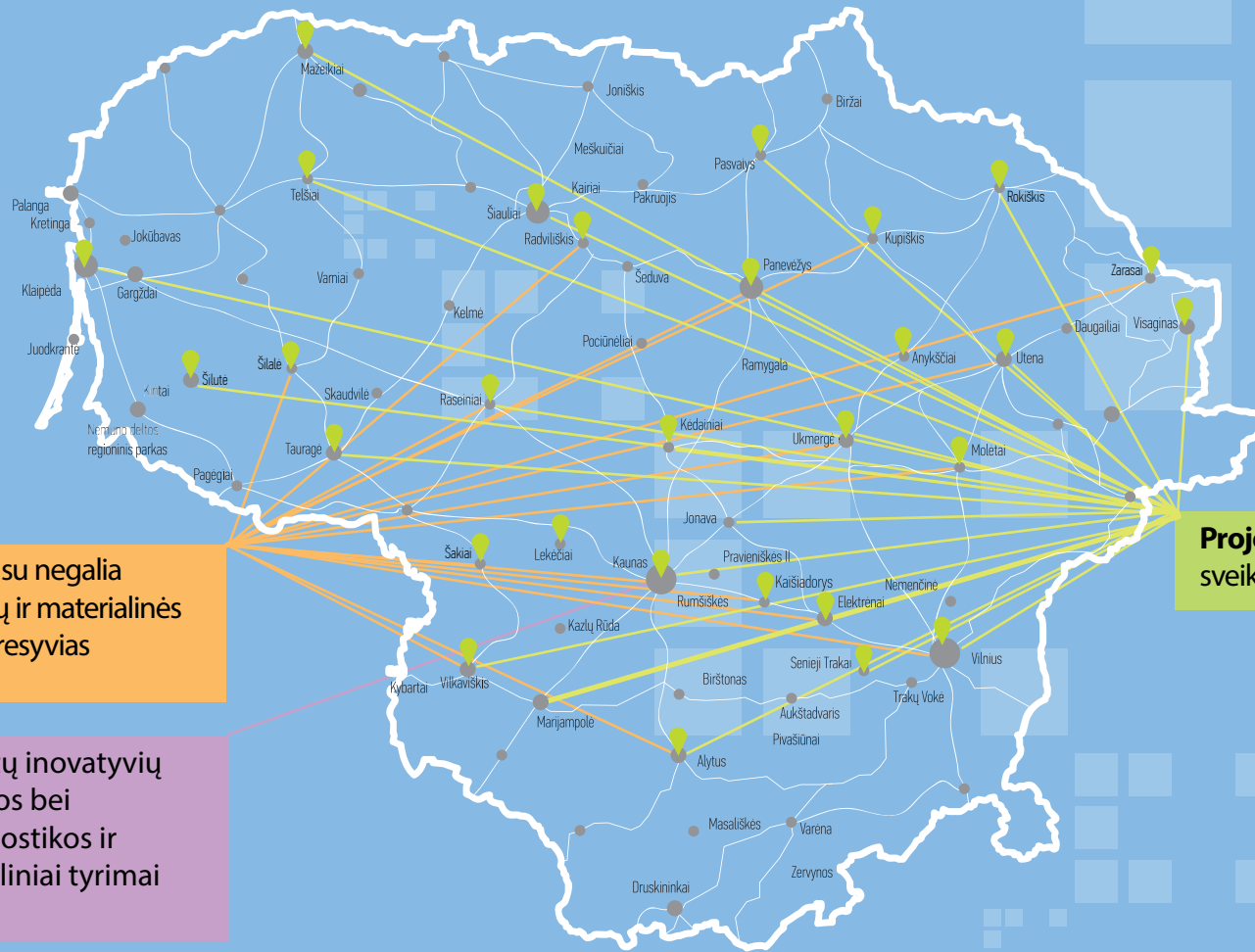
Tel.: 8 5 239 02 93

El. paštas: jurate.vlascenkienė@finmin.lt

Arminas Ragauskas (Europos patentų biuro nuotr.)

Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos projektų žemėlapis

Paprojektis „Lietuvos žmonių su negalia sąjungos žmogiškųjų gebėjimų ir materialinės bazės stiprinimas, taikant progresyvias metodikas“

Projektas „Įrodymais pagrįstų inovatyvių neinvazinių smegenų traumos bei neurologinių pacientų diagnostikos ir stebėsenos sprendinių moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“

Projektas „Nėščiujų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros gerinimas Lietuvoje“

LIETUVOS IR ŠVEICARIJOS
BENDRADARBIAVIMO PROGRAMA

Šveicarijos parama - tikriems ir tikslingiems darbams